

Vem får göra vad i hälso- och sjukvården och tandvården?



Vem får göra vad i hälso- och sjukvården och tandvården

Fördela arbetsuppgifter

De arbetsuppgifter det inte finns särskilda regler för har vårdgivaren frihet att fördela så länge de krav på ansvar och kvalitet som finns i allmänna regler i hälso- och sjukvården och tandvården är uppfyllda. Det är ofta verksamhetschefen eller den arbetsledande chefen som bestämmer vem som ska utföra dem.

För många arbetsuppgifter i hälso- och sjukvården och tandvården finns det inga särskilda regler om vem som får utföra dem. Det betyder att hälso- och sjukvårdspersonal med rätt kompetens kan utföra arbetsuppgiften.

Allmänna regler

De allmänna reglerna ger en ram för hur arbetsuppgifter kan fördelas. De mest grundläggande reglerna rör vårdgivarens och hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar.

- Vårdgivaren ska planera, leda och kontrollera verksamheten så att den lever upp till kravet på god vård.
- Vårdgivaren ansvarar för att det finns hälso- och sjukvårdspersonal med rätt kompetens.
- Hälso- och sjukvårdspersonal ska arbeta utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet och ge patienterna en sakkunnig och omsorgsfull vård.

Lagar och föreskrifter

[Patientsäkerhetslag \(2010:659\)](#)

Vårdgivare

Den som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet eller tandvårdsverksamhet är en vårdgivare. Det gäller både privat och offentligt finansierad verksamhet. En vårdgivare kan till exempel vara ett landsting, en kommun, ett aktiebolag eller en egenföretagare. Några exempel på verksamheter är apotek, sjukhus, tandvårdsmottagningar och vårdcentraler.

Vårdgivarens ansvar

Vårdgivaren har ett organisatoriskt ansvar och ska planera, leda och kontrollera verksamheten så att den lever upp till kravet på god vård. Det finns också särskilda regler om vårdgivarens ansvar inom olika områden.

Vårdgivaren ska till exempel

- ansvara för att det finns hälso- och sjukvårdspersonal med rätt kompetens
- anmäla verksamheten till vårdgivarregistret
- se till att verksamheten har ett ledningssystem, det vill säga de rutiner och processer som behövs för att verksamheten ska ha en hög kvalitet
- se till att det finns rutiner för hur patientuppgifter ska dokumenteras i patientjournaler
- utreda och anmäla händelser som kan leda till vårdskador.

Mer information

[Anmäl till vårdgivarregistret hos IVO](#)
[Samlat stöd för patientsäkerhet hos Socialstyrelsen](#)

Lagar och föreskrifter

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)
[Patientdatalagen \(2008:355\)](#)
[Patientskadelagen \(1996:799\)](#)
[Patientsäkerhetslagen \(2010:659\)](#)
[Tandvårdslagen \(1985:125\)](#)
[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2005:28\) om anmälningssky...](#)
[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2016:40\) om journalför...](#)
[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2011:9\) om ledningssystem...](#)

Verksamhetschef

Alla verksamheter i hälso- och sjukvården ska ha en verksamhetschef. Verksamhetschefen är den som har det övergripande ansvaret för verksamheten och för att tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet.

Det är vårdgivaren som bestämmer vilket ansvar och vilka arbetsuppgifter som verksamhetschefen ska ha. Vissa arbetsuppgifter måste dock alltid ingå i verksamhetschefens ansvarsområde, till exempel att ansvara för rutiner för delegering. Verksamhetschefen ska också alltid ha det övergripande ansvaret för verksamheten.

Verksamhetschefen behöver inte ha medicinsk kompetens men utan den kompetensen får hen inte bestämma över vård och behandling av patienter.

Ansvarsfördelning mellan verksamhetschef och MAS eller MAR

Verksamhetschefen har det övergripande ansvaret för en verksamhet men hen kan inte bestämma över de arbetsuppgifter som en medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) eller en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) har enligt lagar och föreskrifter.

Lagar och föreskrifter

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

[Patientdatalagen \(2008:355\)](#)

[Patientskadelagen \(1996:799\)](#)

[Patientsäkerhetslagen \(2010:659\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2005:28\) om anmälningssky...](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2016:40\) om journalför...](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2011:9\) om ledningssystem...](#)

Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)

I den kommunala hälso- och sjukvården måste det finnas en eller flera medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS). För verksamheter som jobbar med rehabilitering kan det istället finnas en arbetsterapeut, fysioterapeut eller sjukgymnast som är medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR). MAS och MAR har ett särskilt medicinskt ansvar för att

- patienten får en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet
- det finns rutiner för att kontakta läkare och annan hälso- och sjukvårdspersonal vid behov
- patienten får den hälso- och sjukvård läkaren har bestämt
- rutinerna för läkemedelshantering är säkra
- besluten om delegering är patientsäkra
- patientjournaler förs
- anmälan görs till kommunal nämnd om en patient utsatts för allvarlig skada eller sjukdom i samband med vård och behandling eller utsatts för risk för det.

Utöver de reglerade uppgifterna är det vårdgivaren som bestämmer vilka arbetsuppgifter som ingår i jobbet som MAS eller MAR.

En kommun kan ha en MAS eller flera MAS:ar eller MAR:ar

Kommunen kan dela in sin verksamhet i olika områden och ha en MAS eller MAR för varje område. Ett verksamhetsområde kan till exempel vara ett särskilt boende, all rehabiliteringsverksamhet eller en geografisk del i kommunen.

Ansvarsfördelning mellan MAS eller MAR och verksamhetschef

Det är verksamhetschefen som har det övergripande ansvaret för en verksamhet men hen kan inte bestämma över de arbetsuppgifter MAS eller MAR har enligt lagar och föreskrifter.

Lagar och föreskrifter

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

[Hälso- och sjukvårdsförordningen \(2017:80\)](#)

[Patientsäkerhetsförordningen \(2010:1369\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2017:37\) om ordination](#)

...

Landsting, regioner och kommuner ansvarar för att erbjuda en god vård

Landsting och regioner har det grundläggande ansvaret att erbjuda en god hälso- och sjukvård och tandvård. Kommunerna ansvarar för att erbjuda en god hälso- och sjukvård för vissa områden.

Kommunerna ansvarar till exempel för hälso- och sjukvården på särskilda boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning. En kommun kan också ta över ansvaret för hemsjukvården om landstinget och kommunen har kommit överens om det. Men landstingen ansvarar alltid för den vård som läkare ger.

Landsting, regioner och kommuner kan avtala med till exempel ett privat bolag att utföra hälso- och sjukvården eller tandvården.

Lagar och föreskrifter

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

Styrning och arbetsfördelning

Målet för hälso- och sjukvården och tandvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. För att nå målet krävs både en tydlig ansvars- och arbetsfördelning mellan olika personalkategorier och en övergripande styrning och ledning.

Aktörer och roller i den övergripande arbetsfördelningen inom hälso- och sjukvården:

- Landsting, regioner och kommuner ansvarar för att erbjuda en god vård.
- Vårdgivaren har ett organisatoriskt ansvar.
- Verksamhetschefen har det övergripande ansvaret för en verksamhet.
- Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) har ett särskilt medicinskt ansvar i en kommun.
- Socialstyrelsen, IVO och HSAN är myndigheter som har särskilda ansvarsområden i hälso- och sjukvården.

Mål och bestämmelser om den övergripande arbetsfördelningen inom hälso- och sjukvården och tandvården finns i hälso- och sjukvårdslagen och i tandvårdslagen.

Lagar och föreskrifter

[Hälso- och sjukvårdslag \(2017:30\)](#)

[Tandvårdslag \(1985:125\)](#)

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Alla verksamheter i hälso- och sjukvården och tandvården måste ha ett ledningssystem. Det innebär att det ska finnas dokumenterade rutiner och processer för att säkra verksamhetens kvalitet.

Lagar och föreskrifter ställer krav på att vårdgivaren ska erbjuda en god vård och ett patientsäkert omhändertagande. Det innebär bland annat att vårdgivaren ska jobba löpande med systematiska uppföljningar, utvärderingar och förbättringar.

Vårdgivaren ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten samt skapa förutsättningar för medarbetarna att delta i det systematiska förbättringsarbetet. Medarbetarnas erfarenheter ger värdefull information i arbetet med att säkra kvaliteten och vidareutveckla vården.

Mer information

[Samlat stöd för patientsäkerhet hos Socialstyrelsen](#)

Lagar och föreskrifter

[Hälso- och sjukvårdslag \(1982:763\)](#)

[Patientsäkerhetslag \(2010:659\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 2011:9\) om ledningssystem...](#)

Delegera arbetsuppgifter

Delegera betyder att ge någon rätt att göra en arbetsuppgift som den annars inte får göra. Att delegera är alltså inte samma sak som att fördela en arbetsuppgift. Delegering behövs till exempel för att personal utan behörighet att iordningställa och administrera läkemedel ska få göra det. Många arbetsuppgifter i hälso- och sjukvården och tandvården har inte särskilda regler om vem som får göra dem och kan alltså fördelas utan delegering. Delegering får inte göras i ambulanssjukvård.

Delegera betyder att ge någon rätt att göra en arbetsuppgift som den annars inte får göra. För att en arbetsuppgift ska kunna delegeras måste det finnas en regel som tillåter det. Ett exempel är arbetsuppgifterna iordningställande och administrering av läkemedel där det finns sådana regler.

Arbetsuppgifter med särskilda regler om vem som får göra dem, och som inte har någon regel som tillåter delegering, får aldrig delegeras eller fördelas till någon som inte får göra dem.

Kraven på en god och säker vård måste uppfyllas vid delegering

Hälso- och sjukvårdspersonal får bara delegera en arbetsuppgift till någon annan om kraven för en god och säker vård uppfylls. Den som delegerar en arbetsuppgift till någon annan ansvarar för att hen har förutsättningar att göra uppgiften. Den som får en delegering ansvarar för hur hen gör arbetsuppgiften.

En delegering ska vara skriftlig

Det finns regler om hur delegering ska gå till. En delegering ska bland annat vara skriftlig och gälla högst ett år.

Mer information

[Vem får delegera läkemedelshantering?](#)

[Vem får iordningställa och administrera läkemedel?](#)

Lagar och föreskrifter

[Patientsäkerhetslag \(2010:659\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(SOSFS 1997:14\) om delegering av...](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter \(SOSFS 2002:12\) om delegering inom tandvården](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2017:37\) om ordination](#)

...

Vem får göra vad i hälso- och sjukvården och tandvården

Socialstyrelsen